Julius Evola

A HÁZASSÁG REJTETT ÉRTELME

Nemrégiben adták ki Gustav Meyrink néhány könyvét olasz fordításban,* *A fehér dominikánus*t, a *Walpurgis-éjt*, *A nyugati ablak angyalá*t, azt követően, hogy a Bompiani kiadó már megjelentette a *Gólem* újabb fordítását, a művet, mely a maga idejében nagy sikert aratott Németországban és filmváltozat is készült belőle.

Meyrink (1868–1932) valóban egyedülálló szerző a maga nemében. A „regény" megjelölés csak közelítőleg alkalmazható munkáira. Ha a természetfeletti kiemelkedő szereppel bír is bennük, mégsem szorítkozik teljesen a fantasztikumra, mint azon írók, kiknek sora Poe-tól és Hoffmanntól egészen Lovecraftig húzódik.

„(…) fiatalkorában a természetfeletti iránti erős érdeklődése az »okkultizmus« néhány hamis formája, sőt a spiritizmus felé vezette, melyektől később azonban elhatárolta magát, szigorú ítéletet alkotva róluk."

Munkáiban a természetfelettinek valóság jellege van a maga módján, beavatási tanításokra történő gyakori utalások révén, melyek olykor közvetlenül jelennek meg, olykor pedig a szimbolikus kontextusból szűrődnek ki. Meyrink számára ez az elem tényleg elsőleges érvénnyel bírt. Ennek megfelelően egy nyilatkozatában kijelentette, hogy regényei nem mások, mint *„köntösök"*, melyek a megtapasztalásait tükröző jelképes tartalommal bírnak. Megerősítette továbbá, hogy szereplőit és a velük kapcsolatos történéseket nem annyira kitalálja, mint inkább *„látja"*.

Lehetséges, hogy Meyrink sajátos értelemben beavatást nyert. A kezdet kezdetén, fiatalkorában a természetfeletti iránti erős érdeklődése az „okkultizmus" néhány hamis formája, sőt a spiritizmus felé vezette, melyektől később azonban elhatárolta magát, szigorú ítéletet alkotva róluk. Hindukkal valamint kabbalista körökkel való későbbi kapcsolatainak hála, megtalálta *„az utat"*, s képes volt arra, hogy megalkossa a mágiára és a beavatásra irányuló élet átfogó elképzelését, melyet jóllehet regényekben fejtett ki – méghozzá magas művészi értékeket képviselő regényekben –, világossága és autentikussága révén nehezen egybevethető más, kifejezetten e témának szentelt művekkel is.

Ezen elképzelés néhány kiemelkedő aspektusára utalhatunk itt. Középpontként a Felébredés tana szolgálhat számunkra, az emberi létezés szokványos állapotának szembehelyezése azoknak az állapotával, akik magasabb létállapotba mentek át, és akiket *„élőknek"* is neveznek, kiemelkedő értelemben. Amennyiben a kezdetek buddhizmusának sajátja az *anátmá* tana volt, vagyis az igazi én meglétének tagadása a közönséges emberben, úgy ez Meyrink nézete is.

* A jelen írás eredetileg 1972. július 7-én jelent meg a *Roma* (Róma) című olasz napilapban. *(A szerk.)*

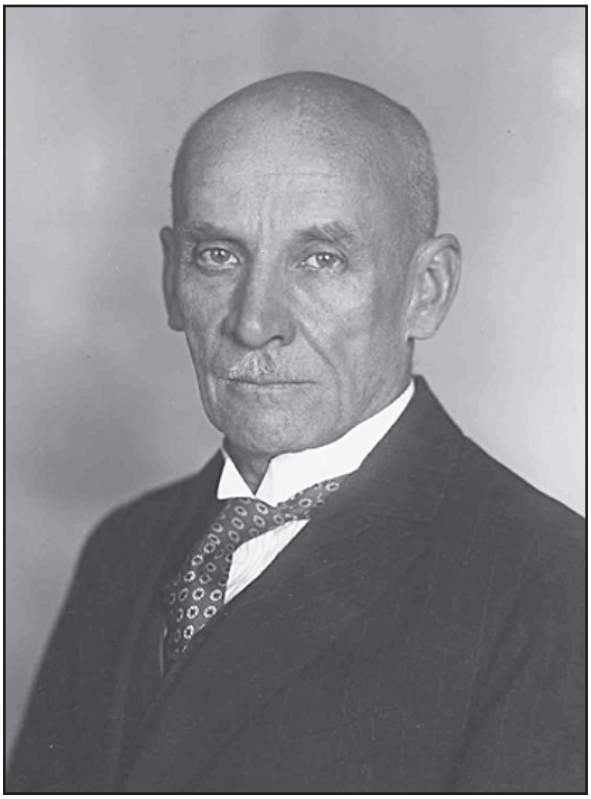
A *Walpurgis-éj* egyik szereplője mondja: *„Ön igazán azt hiszi, hogy akik általában az utcákon járnak-kelnek, rendelkeznek énnel? Nem rendelkeznek semmivel. Inkább minden pillanatban hatalmában tartja őket egy fantazma, amely bennük az én szerepét játsza."*

Másutt Meyrink *„kihunyt Napokról"*, lényegében kísértet-egzisztenciákról beszél. *„Az ember semmi másról nincs oly szilárdan meggyőződve, mint arról, hogy ébren van. Valójában azonban az alvás és az álomképek hálójának rabja, melyet saját maga alkotott magának. Azok, akik fennakadtak ebben, akként bolyonganak az életben, mint a nyáj, melyet a vágóhíd felé terelnek."* Aki elszakadhat az efféle nyájtól, az megtalálta *„a kulcsot a lenti természet hatalmához, mely az özönvíz óta rozsdásodik, s amelyet úgy hívnak: ébrenlét. Ébren lenni, ez – minden."*

„Valójában, csak a felébredett ember halhatatlan. Csillagok és istenek leáldoznak, ő azonban marad, s végbe viheti mindazt, amit akar. Ám fölötte egy isten áll."

A Felébredéshez vezető utat illetően Meyrink *„a gondolat mágikus hatalmáról"* beszél, ami különbözik a teozófusok és „spiritualisták" által javallott szokásos, idegenszerű mentális koncentrációra irányuló gyakorlatoktól. *A zöld arc*ba ágyazott egyik szövegrészlet néhány technikát is leír a Felébredés elősegítéséhez, olyan technikákat, melyek részben a *jóga*éhoz hasonlítanak, s amelyek a test mozdulatlanná tételéből indulnak ki, hogy aztán a gyakorlatot végző eloldódjék ettől az állapottól és átlépjen a jelenések és fantáziaképek világába. Másutt utalást kapunk a tudat megőrzésének próbájára toxikus füstök által előidézett állapotváltozás közepette.

Úgy tűnik azonban, Meyrink számon tart egyfajta predesztinációt vagy elhivatottságot (a megszólítottság értelmében) is, amely nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a Felébredés felé vegyük utunkat. Például felidéz legendákat, melyek

Gustav Meyrink (1868–1932)

„soha meg nem halt" létezők megjelenéseiről szólnak – Illés, a gnosztikusok János evangelistája, a kabbalista Childer Grün, s hozzájuk vehetjük a titokzatos muszlim Al-Khidrt –, akik azok számára nyilvánulnak meg, kiket *„megmart a kígyó"*. Eljutni idáig tehát létezésünk „sorsszerű" alakulása, egy hirtelen benső fordulat (ami bizonyos módon a zen *szatori*jára emlékeztet), vagy pedig a létezési ritmusok hirtelen felgyorsulása: *„mint ló, mely egészen eddig lépésben haladt, s egyszer csak vágtázni kezdett"*.

Ekkor az élmény tragikus arculatot is ölthet, egyfajta *„Walpurgis-éj"* lehet: erők szabadulnak el, melyek hatalmukba kerítik s elragadják az embert. A Felébredés olyasmi után következik be, ami lidércnyomásszerű, s azon a hajszálvékony határvonalon, amely elválasztja az *„élet útját"* a *„halál útjától"*.

Meyrink világában a nő és az androgün szimbóluma kiemelt szereppel bír. *A zöld arc*ban a szefárd kabbalista szájába adott szavak, mikor az Élethez vezető hídról beszél, a következők: *„Egyedül semelyik férfi sem képes eljutni ehhez a célhoz; kell, hogy legyen egy társnője. Csupán a férfi és a nő egyesített ereje teszi lehetővé az átjutást. A házasságban való egyesülés rejtett értelme, mely évezredek óta feledésbe merült, pontosan ebben áll."*

Azonban az utalás főképp az egyesülés különleges, „mágikus" típusára érvényes, és kizárólag ehhez kapcsolódik a hermafrodita (a többékevésbé platóni értelemben vett teljes és egész lény) megvalósításának szimbóluma. Az alapelgondolás itt az, hogy a szexuális ösztön *„a halál gyökere"*, csakhogy a feladat nem ennek kiölése és menekülni a nő elől, ahogy a keresztény aszkéta maga elé tűzi, hanem egy rejtélyes egyesülésben felvenni az emberbe a női princípiumot, a férfiúitól különálló területen, ami nem minden veszély nélküli.

„(…) rejtélyes egyesülésben felvenni az emberbe a női princípiumot, a férfiúitól különálló területen".

A férfiúi és a női nem pusztán polaritást alkot (ami a közönséges létezésben akár egyszerű, banális egymást-kiegészítéshez is vezethet). A két elv között feszültség és ellentét áll fönn, melyek rejtőznek ugyan, de valóságosak. *A nyugati ablak angyalá*nak egyik szereplője szembehelyezi az *„állatként nemző erősszal"* és a közönséges, úgymond „plebejus" szerelemmel az olyan szexuális viszonyokat, melyekben a rejtőző nemi polaritás nyilvánvalóvá és szélsőségessé válik, olyannyira, hogy romboló jelleget kölcsönöz a tapasztalásnak.

Ha Kínában a nőt, mivel a férfi *jang* princípiumának befogadására törekszik, így *„az ellenségnek"* nevezték, úgy Meyrink a *„nőtől származó beszívó halálról"* beszél, azon tevékenységgel összefüggésben, melyet – ha érzékelhetetlenül és láthatatlanul is – általánosan gyakorol. Látható utalással a tantrikus gyakorlatokra, ő viszont olyan eljárásmódokat vesz számba – még mindig a regény cselekményének köntösében –, melyeknek célja elérni, hogy a férfi szexuális energiája által hordozott „mágikus elem" ne folyjék ki és ne vesszék el a női szubsztanciában.

A különféle témák között, melyeket a beavatási hagyományokból merítve Meyrink felelevenít, ott egy *„rend"* témája, melyet megfeleltethetünk *„az élők láncolatával"* is, azaz a *„Felébredettekével"*, valamint a világ legfőbb, rejtett középpontjának, a világot láthatatlanul ellenőrző létezők székhelyének tematikuma. Az utóbbit illetően, amely így vagy úgy folyton visszatér a különféle kultúrkörök hagyományaiban és titkos tanításaiban, ahhoz a bőséges anyaghoz fordulhatunk, amelyet René Guénon olasz fordításban is megjelent *Le Roi du Monde* (A Világkirály) című könyvében gyűjtött össze és interpretált.

Az olvasó akár megállhat Meyrink műveinek egyszerű irodalmi, „regényes" jellegénél, melyek – mint említettük – ezen a szinten is egyedülállók a maguk nemében.

Néhány olvasó azonban talán megfelelőképpen tudja értékelni a művekben adott tényleges tanításokat, azokat, melyekre felhívtuk a figyelmet, s amelyeket az elbeszélt cselekménybe szőtt, vagy amelyeket éppen a cselekmény szimbolizál.

Ford. Erdei Mónika